

SZARVASI HIRLAP

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: Jókai-utca 1257. sz., hová a lap
szellemi részét illető közlemények küldendők.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egyszerűre 8 kor. Félévre 4 kor. Negyedévre 2 kor. Egyszámra 16 fill.
Megjelenik minden vasárnap reggel.

Szerkesztő és Ispánok: Jeleni tisztelő.

Benczúr Sándor.

Felelős szerkesztő:

Salacz Elemér.

KIADÓHIVATAL: Jókai-utca 1257. sz., hová a hirdetések,
elöljáró pénzek és reklamációk Intézendők.

EGYES SZÁM KAPHATÓ:
Müller K., Farkas S., Pócsy M., Plotenik J., Kossuth J., Glózik Gy., Vitális J. utak kereskedésében.

* HIRDETÉSEKET juténnyos áron vesz fel a Kiadóhivatal és Müller Károly könyvkereskedő. *

100 év.

A szarvasi ev. főgymnasium
jubileuma.

A szarvasi főgymnasium, mely száz évén át a hazafiságnak, az ember, a vallás, a tudomány iránti szeretetnek volt igaz ápolója, terjesztője, október 15-én, szerdán ünnepelte fennállásának százéves jubileumát.

Lélekemelő volt az ünnepély minden niuancában s igaz szeretet, őszinte lelkesedés emelte annak fényét, fokozta hatását.

Az ünnep jelentőségéből keveset vont le az, hogy egyesek, a kiknek jövetelére nemcsak intézet, betegelt jelentve az ünnepélytől távol maradtak.

A történelmi hűség kedvéért azt is fel kell jegyeznünk, hogy helybeli izraelita polgártársaink legnagyobb része az ünnepélytől távol maradt.

Vendégek érkezése.

Már kedden észre lehetett venni a város képén, hogy Szarvasnak ünnepe van. Némely középületeken, egyes magánházaikon nemzetiszínű lobogókat lobogtatott a szél. Az utcákon egyre-másra robogtak a szebbnél-szebb magánfogatok, melyek a vonattól szállították az ország minden részéből érkező vendégeket, az intézet volt növéntékeit, az iskolát fenntartó testületek képviselőit, a kiket a tanári kar vendégfogadó és elszállásoló-bizottsága fogadott a pályaudvaron.

Nem jöhettek el *Zsilinszky Mihály* államtitkár, az intézet volt tanítványa, majd tanára; ugyiszintén nem jött *Szabolcska Mihály*, a költő pap, *Lukács György* dr. főispán, *Sárkány*, a püspök stb. Mindannyian betegsügre hivatkozva maradtak távol.

Ismerkedés.

Kedden este az Árpád szálloda nagytermében ismerkedési estély volt, melyen az összes vendégek, a tanári kar, a helybeli intelligencia nagyszámban vett részt. A kedélyesen mulatozó társaságot *Nándassy Géza*, a Népszínház tagja, az iskola volt növéntéke, több mint 40 dal előneklésével, majd pedig *Kollár Lajos* rendkívül jóízű humorral telt beszédjével szórakoztatták. Az ismerkedők csak a hujnali

órakban távoztak el az „Árpád”-ból, hogy másnap már korán reggel összegyűlve a főgymnasiumban, testületileg üdvözlőjk az intézet országos nevű, nagytudású és közszeretben álló igazgatóját: *Benka Gyulát*.

Jeleni tisztelő.

Jóval az isteni tisztelet kezdete előtt már özönlött a közönség az ág. evang. ó-templomba s mire az isteni tisztelet kezdetét vette, úgyszólván zsufova volt a templom. Jól esel látni azt a szép közönséget, melynek nagy része idegenekből állott, kiknek nagyrésze messze földről jött el, hogy a szarvasi főiskolának — melynek egykor tanítványai voltak — 100 éves emlék-ünnepén résztvegyenek.

Az isteni tisztelet 9 órakor vette kezdetét *Benka Pál*, szarvasi kántor-tanulónak remek orgona előjátékával, melynek végétével a főiskola tanulói dalkar zengte el e „Veni sancte spiritus” éneket. A Halleluja elhangzása után *Csepreghy György* besabai lelkész-esperes mondotta el alkalmi hűszát, s az Amen elhangzása után az egész közönség egy szívvvel s lélekkel énekelte el a protestánsok legszebb egyházi énekét: „Eörös várunk a mi Istenünk.”

Ezután *Vörös József* orosházi lelkész-esperes lépett a szószékre s a töle megszokott ékes szólással remek előadással mondotta el költői képletekben gazdag beszédét.

Beszédét ezzel vezette be:

„Hogy régen azon a helyen, a hol most a templom és iskola áll: vár volt. Az elenségek elől ide vonult volt Szarvas lakossága, de a vár is, a lakosság is elpusztult. A esendesebb idők bekövetkeztével az Ősök, a vár helyén templomot: menedéket az Istenhez, iskolát a fejlődésre és haladásra építettek. Ha a száz és száz ifju közül, kik a 100 éves iskolában az élet küzdelmére oktatást nyert, csak egy is az életben becsületes elvett vall és tisztességesen megállja helyét, akkor is hálaul tartozik a mai nemzedék a tanároknak, az iskolát fenntartó testületnek, mert a puritán protestáns jellem és a hazaszeretnek nevelték ezret és ezret a növéntékeknek. A kik e napon összegyűltek és akik nem jöttek el: egy hűszát küldjenek a Mindenhatóhoz, hogy oltalmazza és tártsa fenn oly irányban a főiskolát tanárait, egyházait, mint eddig volt.”

A beszéd után *Chovan Zsigmond* ez alkalomra írott háludulát énekelte el meghatón a szarvasi női daloskör. Majd *Petrovics Soma* esperes mondott imát és áldást. Az isteni tisztelet a 16-ik zsoltár éneklésével ért véget, melynek dallamát *Benka Gyula* szerelte, ezt a szarvasi daloskör énekelte szép precizitással.

Az isteni tisztelet végétével a közönség nagyrésze átvonult a szarvasi főiskola

tornacsarnokába, mely bár eléggé lágas, de ezuttal szüknek bizonyult, mert alig volt képes befogadni az ünnepélyen részt venni óhajító közönséget.

Az elhelyezkedések után az ünnepélyen az ez alkalomra alakult „vegyes dalkar” *Orbán Árpád* „Házám, hazám” czimű szerzeményét zengte el.

A megnyitó ének elzengése után *Haviár Dani*, a szarvasi főiskola felügyelője mondotta el magasúrtú megnyitó beszédét.

A megnyitó beszéd után *Dr. Nemes Béla* főiskolai tanár s ez iskolának egykori növéntéke lépett az emelvényre, s szavaltta el ez alkalomra általa írt ódját.

Ezután *Benka Gyula*, a szarvasi főiskolának érdemekben gazdag igazgatója lépett — az ünnepelő közönség tüntető s rokonszenves fogadtatása között — az emelvényre s nagy érdeklődés s figyelem között mondotta el, a már töle megszokott remek előadással, alábbi emlék-beszédét.

Tisztelet ünnepelő közönség!

Az idő sebes folyam. Siet a mulandóság tengerébe.

E folyam mélységét és sebességét csak ember mérlegeli. Isten felette áll, mert öröklettű; az állat pillanatnyi ingerek hatása alatt ösztönszerűleg viselkedik s öntudatlanul el. Az öntudatra fejlőd ember a haladó időt a visszaemlékezéssel mérlegeli.

Nemcsak öntudatunk ösztönöz visszaemlékezésre, hanem legtöbbször a kegyelet és hála is arra kötelez, hogy a mulandóság habjain ringatódva megemlékezzünk elődeink olyan közhasznú és marandó alkotásairól, melyek mint szikla a rohanó árból, kiemelkednek.

Ma a szarvasi ág. hitv. ev. főgymnasium fennállásának százévet ünnepeljük. Ünnepelünk úgy, hogy a visszaemlékezés szárnyain fölemelkedünk a 100 év magaslatára s hálás lélekkel megemlégetjük elődeink azon alkotásait, melyek ősi gymnasiumunk kifejtésére s megerősödésére befolytak.

Engedjék meg t. hallgatóm, hogy e pillanatban én emeljek szót, ki kora arvaságomban az iskola árvája, utóbb tanítványa, tanára és igazgatója gyanánt ötvenöt évet éltem át ez intézet falain belül.

Vallásos meggyőződéssel állítom, hogy száz éves főgymnasiumunkat fejlődésében Isten vezette, segítette s megáldotta akkor, midőn élere annyi jeles, buzgó, kötelességű férfit küldött, mint a hányan kormányozták ez intézetet száz év alatt s dolgoztak annak kötéleiben.

Megnyitott e főgymnasium 1802 október 2-ikán. Előbb 32 éven át Mezöberényben, utóbb 68 éven át Szarvason fejlőd ezen főgymnasiumunknak sorsára befolyt száz év alatt 18 esperes, 18 felügyelő, 16 igazgató s az igazgatók beleszámításával 70 tanítvány. És e tervezők s munkások di-szes seregét egy ezel gondolhat hatolta át, hogy legyen az Alföldön, az itt erősödő

ág. h. evangélikusoknak jól szervezett, vallásos szellemű középiskolájuk. Az intézet megállapításában mégis döntő része volt Szimonidesz János espesrenek, Klinczy János temesmegyei alispánnak és egyházmegyei felügyelőnek és Boezók Dániel szarvasi lelkésznek, kik a tervezésben szerénynek, a kivitelben hátrák és kitartók lévén, bátorságot és önbizalmat öntöttek kölködő kortarsaikkba. Az iskola anyagi erősségét előmozdította özv. Wencheim Lászlóné született Rosenfeld Karolina báróné, ki évek hossza során át segélyezte a gymnasiumot és fizetési pótlékokkal serkentette annak tanárát. Nagybán előmozdították több (1833.) a gymnasium anyagi érdekeit Simon Sámuel espesre, Boezók Károly szarvasi szolgabíró és Hallebranth János szarvasi jegyző, kik a nemeslelkű szarvasi uraságot rábírták azon nemes áldozatra, hogy Kondoroson 280 és Haleszen 25 hold földet alapítványként ajánljon a békésbányai egyházmegyének azon esetre, ha a mezőberényi gymnasiumot Szarvasra telepíti át. A nemes és szabadlevű r. kath. földesuraság meghozta a nemzeti kultúra érdekében a protestans iskola számára ez áldozatot és csak azt kötötte ki, hogy innen túl a tanítók nyelve magyar legyen és az ifjúság nevelése hazafias szellemben történjen. Ez alapítványozás időtlen-időkig dicséri a szabadlevű földesuraságnak áldozatkészségét.

A szabadságharc után a Bach-korszak nemzetellenes áramlatában siralmásra fordult főleg a protestans középiskolák sorsa. Bezárással fenyegették meg a protestans iskolák legbübbjét, ha az erfürtsakkal behozott tanítási rendszer életbe léptetésére kellő számú tanerőt be nem állít saját iskolájában. Ekkor lépett föl a bátorlelkű Placsok István espesre, ki fölkaré a rábírtá az egyházmegye egyházait arra, hogy lélekszám szerinti arányos önmegadózattal nyissanak oly jövedelmi forrást a bezárással fenyegetett iskolának, hogy az ezen alapon a kormány követelésének megfelelhessen. Az önmegadózatlanság alapuló alapítványozás megindult s azt Horváth Sámuel espesre, Placsok utóda fejezte be (1856.) s ezzel a gymnasiumot megmentette a disztelen megsemmisüléstől. Végre annak nevével sem szabad elfelednünk, ki a legújabb versenyben, melyben nagyon felkoczkodott minden iskolának az évi költsége, ha az államig szervezett és fényesen segélyezett intézetektől hátrébb szorítottan nem ukart, szerencsésen megoldotta az állami segélyezés kérdését (1894.) bár e munka terhében és dícsőségében vele többen osztoztak.

A most ünneplő gymnasium tanítási sikereiben és nevelői befolyásában fejlett szellemük, alapos tudásuk és példás egyéni jellemük hatékonyasága szerint termékenyen befolyalt aztán Skolka András, az intézet első igazgatója, Benka Adám a klaszikai műveltségében és példás vallásosságában kortársainak becsülését nagy mértékben bíró pedagógus, a vasszorgalmu és törhetlen erélyű Molitorisz Adolf, a költői lelki és hazafias szellemű Vajda Péter, a sokoldalú tudásával tiszteletet érdemelt Bloch (Ballagi) Móricz, az ősi eredetiségével és önálló kutatómunkával utókor tudós Gregus Agoston, Dánovszky Endre, Haberern Jonathán, Tató István, kik a velük felkészen együttműködő, kiváló tanár-társakkal: Pecz Gyulával, Dorner Józseffel, Sarlay Jánosssal, Szendy György, Zsuzsicskai Mihály, Mihályi Józseffel stb. a gymnasium tanításának színvonalát és sikerét a haladó kor követeléseinek időnként fokozódó színvonalára emelték.

Mennyi jelesnek nevével dicsőíti százéves gymnasiumunk pantheonja, kik közös lelkesedéstől áthatva szolgálták a vallásos és hazafias magyar köznevelés ügyét!

Az intézet alapjainak és alapítványainak szám és érték szerinti gyarapodását ezúttal nem részletezem. Anyait azonban hálás lélekkel fölemlítik, hogy főleg lelkészek, tanítók s aztán ezek példája és

rabeszélése folytán az egyházhívek adakozása megindult s ezen lényegében esekélynek és bizonytalanak látszó, de folytonosságában kiapíthatannak mutatkozó jövedelmi forrás emelte ki az intézetet a semmisségből s tette arra képtessé, hogy időnként felmerülő szükségleteit a kor követeléseivel képes fedezhesse.

A korotok milliónyi a tenger mélységéből emelik ki apró építőközsükkel az új világ zátonységeit. Erre emlékeztet bennünket a száz éves gymnasium anyagi gyarapodása is. Füllényi áldozatokból évtizedeken át gondos kezelés és számító takarékság mellett alapok, fölkék, alapítványok, segélyintézmények és ösztöndíjak keletkeztek s folyik az építkezés tovább. Az iskola első évciben alig volt az évi bevétel 2500 korona. Ebből kellett fizetni a csekély számú tanárt, bérelni a tantermetek s fejleszteni az iskola szervezetét. Ez csak úgy volt lehetséges, hogy a csekély számú tanárok mellett nagyobbára ingyen tanítást végeztek a mberényi lelkészek (Oertl Zacharias, Klinowssky, Kutzian György és Berecz István) s az intézet első gondozója, Major Pál, ki egyúttal az özvegy Wencheim Lászlónéknak is nemeslelkű fizsje volt, az iskola minden foglalkozásáról értesítette jószívú úrnőjét, ki sohasem fáradt ki az iskola évenkénti segélyezésében.

Mégis o nyomtaszó anyagi helyzet sok bajt is vont magára. Így az alkalmazott tanárok némelyike belefáradt a reménykedésbe s jövedelméből több tanítói és papi állomásokra távozott, amint arra alkalom nyílt (Dobrovodszky tanító lett, Skolka András Verbászra, Abaffy Tóruhádra, Jankovich Lajosfalvára ment papnak.) Ily módon a különben is kis számú tanári testület munkaképessége gyakran ingadozott. Ez anyagi erőtlenség volt több — kivált az özvegy báróné halála után — egyik oka annak is, hogy az előbb Mezőberényben levő gymnasium Szarvasra plántáltatott át (1834.) Kezdetben az áttelepítés sem apaszította meg az intézet anyagi gondjait s kivált Magdu Pál igazgató távoza után szembetűnő módon mutatkoztak a kimerülés tünetei, mikor a nyolczosztályos gymnasiumban már csak két tanár (Benka György és Molitorisz Adolf) működött, kik heti 40—44 órában, két-két osztály egybevonásával tanították a 90 főnyi tanulóságot. Kedvező fordulat állott be Vajda Péter föllépével, ki amidőn átvette az igazgatást, sürgette is, hogy a tanárok száma és fizetése fokoztassék. Midőn pedig a fentartó testület szegénységére hívatkozott, Vajda felajánlotta évi fizetését s hitte, hogy irótt bevételeiből is fentarthatja magát addig is, míg az iskola újabb jövedelmi forrásokat nyit. Vajda lelkes ajánlatát a fentartó egyházmegye méltóságán alllának nézte, de megindult a mozgalom azon irányban, hogy szakképzett tanárok alkalmazásával fokozható legyen az intézet munkaköreje.

Így jötték be aztán a munkakörbe Petz Gyula, Bloch (Ballagi) Móricz, Gregus Agoston. És családostan az Isten útjait Voltakép mégis a nemzeti lételünkkel fenyegető Bach-korszak volt oly erőlködő hatása az iskolát fentartó egyházmegyére, hogy a mikor oda volt állítva az iskola a lét és nem lét kérdése elé, akkor támadt fel az iskolát féltekenyen őrző protestánsok önfentartási ösztöne. Ekkor lépett föl Placsok István espesre az önmegadózattal sürgetésével s ekkor adtak aztán a gyülekezetek a gymnasium évi segélyezését biztosító alapítványleveleket, melyek megbővítették az iskola jövedelmi forrásait. Lelkes felhívások hatására alatt szervekedett a szarvasi magánosok társaságának, mely egy tanár évi fizetésének biztosítását vállalta magára. Ekkor vállalta magára Szarvas községe is, hogy egy tanészék évi díját beszolgáltatja a gymnasium pénztárába. Évi 24—28 ezer koronányi betétek felett rendelkezvén a fentartó testület, évről-évre fokozta a tanárok számát s javította a tanári fizetéseket. Így jutott ol aztán azon fokozatra,

hogy az alispáni föld évi tiszta haszna, az egyháznak évi segélye, a magánosok társaságának alapítványa, a város segélye és a tanulótól szedett tandíjakból 30—32 ezer koronányi bevétel alapján 12 tanárt alkalmazhatolt a gymnasium munkakörére. Hogy ezen látszólag kedvezőbbre fordult helyzetben is e század végén igénybe kellett venni az állam évi segélyezését, annak a szélesebb alapon behozott szaktanítás követelése, a görög pótló tárgyak behozatala és azon körülmény volt oka, hogy kevésbé jól díjazott tanároink mindinkább kívántok az állami intézetekhez átmenni, hol kedvezőbb évi fizetés, magasabb fizetési rangosztályba való előléptés és nyugdíjra való kilátás kezesgette a tanárt, holott a mi intézetünkben erre gondolni sem lehetett. Így aztán több évi utánjárással végre (1895.) megkapta a szarvasi gymnasium az állam évi segélyt s innen túl a bevételek és kiadások kellő egyensúlyban állván, ma mintegy 90 ezer korona évi költséggel tartjuk fenn százéves gymnasiumunkat.

A tanári fizetés az intézet vagyoni állapotával állott fokozati összefüggésben. Skolka Andrásnak, az intézet első igazgatójának évi fizetése 500 korona volt s kapott a báró Wencheim kastélyban lakást, Benka Adám évi díja 600 koronára és az utjomon kitépített iskolában való szabad lakásra szorított. Vajda Péter 500 korona készpénzfizetés mellett kapott lakást, 20 köböl búzát, 12 kocsai szalmát, 6 el tűzfűt. A hatvanas években a tanári fizetés készpénzre változott s előbb 1600, utóbb 1800—2000 koronára emelkedett. Ma az államségély fölhasználásával a tanárok fizetése fokozatos beosztást mutat s olyan mint az állam szolgálatában álló vidéki tanároké.

És ez a csekély fizetéssel bíró tanári kar autonóm szervezetben legtovább békés egyetértésben s nemes versenyben végezte a rábízott munkát. Legtovább áthatotta azon szán irásai életével: „kevélyen ne értesek magatok fölé, hanem az alázatosságig hozzájátok magatokat s még legkiválóbbak dicsőségvágyát is irányítsa, azon szentirás igazság: „Ki közelíték legmagyobb akar lenni, legyen minderekeknek szolgálja.”

Hogy ezen autonóm alapon szervezett s közös ügyszereteten testvériesülő tanári testület aztán minő tanítási tervezeteket irányító befolyása alatt végezte a tanítási munkáját, ár l csak röviden teszünk említést. Az első tanítási tervezet, mely a gymdidaktikai munkáját szabályozta, volt a Boezók Dániel szarvasi lelkész által kidolgozott s az 1892. május 19-én Szarvason tartott egyházmegyei gyűlésen megvitatott és elfogadott tervezet. Ez főleg erős bölcsészeti-theologiai irányzatra vallott. Nem is lett volna talán a m-berényi lelkészek önkéntes és ingyenes segítségével nélkül megoldható. Ezen tanítási tervezet felváltotta a Schedius Lajos pesti tanár tollából származott „Systema rei Scholasticae” című tanítási tervezet, mely történelmi, nyelvészeti irányzatánál fogva közelebb állott a más gymnasiumi tervezetchez s főleg nyelvészeti képzettségű tanárokat igényelt. Ezután a zany-ugrcezi tanítási tervezet volt behozva ág. h. ev. középiskolánkba, melyet főként a szakszerű tanítás sürgetése és keresztül vitelle jellemző. Ezt kiküszöbölte (1850—61) a Thun Leo-féle „Organisations-Entwurf” melyben a tantárgyak fokozatos beosztása, módszeres feldolgozásának követelménye, az ismétlések szorgalmazása, a feldolgozott ismeretanyagok rendszeresítése oly nagyjelentőségű és ezelszerű újítások voltak, melyek hivatva voltak köztanításunk ügyét európai színvonalra emelni. Kár, hogy az erőszakos behozatal sértvén autonóm és alkotmányos érdeletünket, nem talált rokonszenves fogadtatást. Ezt követve aztán az acsai Vandrák-féle tervezet és autonóm rendtartás, melyet pár év múlva bővített és betelöltött a Böhm Károly és Batizfalvy István által kidolgozott és az egyetemes gyűlés által az összes hazai ág.

h. ev. iskolákra kötelezőnek kimondott tervezet (1885.) Ezt is kizsírítottán aztán az államilag segélyezett gimnasiunokra kötelezőnek mondott állami tanítási tervezet, melynek két éve már bővített és módosított alakjával is kénytelen volt megismerkedni százéves főgymnasiumunk. Tehát 100 év alatt nyolcz tanítási tervezeten kellett magát átdolgoznia tanárnak a tanulókat egyaránt. Ezzel változott aztán tankönyvek, segédesszók, föl szerelések. Elképzelhetni, hogy minő zökkenéseket, próbálkozásokat, kísérletezéseket vont maga után az a sok változtatása a tanítási tervezetnek! Elképzelhetni, minő ellentétben állunk itt is a külfölddel, hol ugyilászik — elvül tekintni a közoktatási kormány, hogy a tanítási tervezetek ne gyakran változzanak, mert a tanítási s'ker biztosítására jobb az átdolgozott s' közösen tudott tanítási tervezethez való szívós ragaszkodás, mint a sok eléggé ki nem próbált s ezért értéke szerint eléggé nem ismert újítás. És a sok és váratlan tanmenetbeli és rendszerbeli változás se ingathatta meg nálunk azt a közepes sikert, mely hazai iskoláinkat jellemzi. Még legtöbb sikeretelenséget mutatnak föl bizonyítványkönyveink az 1810-től 1816-ig és 1848. és 49-ben előbb személyes okok, utóbb a külső politikai körülmények miatt!

A tanulósg a szarvasi főgymnasiumtól száz éve alatt elég szép számmal látogatta ez intézetet. Legnéptelenebb volt a gymnasium 1810—1816-ig és 1848—49-ben, midőn a tanulók száma 60—70 főny volt. Legnépesebb volt a gymnasium Benka Ádám, Vajda Péter és Tatyay István igazgatása alatt kivált 1880—82-ben, mikor a 560-ra emelkedett. Egészben a száz év alatt 25,500 tanuló iratkozott be a főgymnasiumi kötelezésre, mi ugyan nem ugyanannyi egyént jelent; de még így is 10—12 ezerre tehető azok száma, kik száz év alatt a tudományok alapképzés munkáját ezen főgymnasiumban végezték.

Leginkább mutatni talán az érettségi vizsgálat azt a tényt, hogy hány tanítványt adott át a szarvasi főgymnasium fennállása óta száz éven át az életnek. Csak hogy az érettségi újabb eredetű intézmény, mint maga az ősi gymnasium, melynek nyilvánossági jogát a Baeli-korszak a tanári létszám elégtelen volta miatt kétségbe vonta, csak 1861/2-től tartott érettségi vizsgálatot kitépő tanítványival. Ez időfél fogva mai napig, tehát negyven év alatt 1650 ifju tett érettségi vizsgálatot a szarvasi főgymnasium körében. Ez is egy kis hadsereg, mely a magyar hazafias közművelődés szolgálatában léjt ki munkásságot.

Megemlítem mellékesen azt is, hogy a száz éves főgymnasium négy felső osztályval kapcsolatban álló felkezeleti tanítóképző-intézetet nyitott a fenkartó testület 1861 2-től. Ebbé szakintézetbe fennállása óta mai napig 616 tanítvány volt felvéve, kik közül mint végeztél növendék 173 kapott tanítói oklevelet. Ezek nagyobbára magyar Alföldünk ág. hitv. evangélikus népiskoláiban működnek közönségünk által eléggé ismert jó szellemben.

Ezen 25,000 főny gymnasiumi és 616 főny tanítóképzőből növendék oktatóra, ügyessítésére és nevelésére befolyást gyakorolt 16 igazgató s ezekkel együtt 70 tanár. Hogy ezek közül aztán kik, hányan és minő munkakörben váltak ki s tetteik feltűnőbb hirnővre szert, azt teljes pontossággal felsorolni és jellemezni alig lehetséges. De mégis a most élők köztadata szerint a tanárok közül a ma is emlegetett Skolka András, Benka Ádám, Tomasz Pál, Magda Pál, Molitorisz Adolf, Vajda Péte, Bloch (Ballagi) Móricz, Petz Gyula, Groguss Agoston, Domanovszky Endre, Dörner József, Habérer Jonathan, Tatyay István, Sárkány János, Szendi György, Mihály József, Zsilinszky Mihály, Moravcsik Géza, Krajcsorics Soma voltak azok a kiválóbb tanfőriak, kiket tanítványaik sokáig, legtöbbjét napjainkig dicsőítően emlegetik. Ezek közül legtöbben

irodalmilag is eléggé ismeretessé tették nevüket. Az egykori tanítványok közül kiűntek: Székács József, a költő és az ország papja, Boczkó Dániel, az egykori erélyes kormánybiztos és rabságot szenvedett martyr.

Ezek mellett a költészetben Sárossy Gyula, Inczédy László, Sipos Soma, Szabolcska Mihály, Balogh István, Székely Sándor, Belenczézsi Dezső stb., a festészetben Haán Antal, Szakál Albert, Jankó János, Orlay Samu, Janttyik Mihály; a színészetben Halmy, Bokody, Chovan Sándor és Nánási Géza; a zenében a három Chovan Zsigmond, Chovan Kálmán, Szendy Árpád és Orbán Árpád; a politikai és közgazdasági téren Veres József, Haviró Dani, Kresmárik János, Csathó Zsigmond, Czikatriczisz Kálmán, Fábry Sándor, hogy többekről ne is szóljak.

Tudom, hogy mindez nem az iskolának érdeme, de Istennek áldása, ki iskoláinknak, vidékünknek s hazánkunk adott nemcsak sok fényes tehetséget, de megadta még ehhez a szerencsés fejlődés sikerét és dicsőségét. Óvé, a minden jó adományok kutorfarság legyen ezért ma is a hála és dicsőség s nem a miénk!

És a szarvasi főgymnasium száz éves fennállásának és életteljes működésének idején nemcsak tanított, de kifejtette gondoskodását és gyakorlati szeretetét azon ifjak iránt, kik nyomozott anyagi helyzetükben tán nem is végezhetnék volna főiskoláikat, ha őket kiérdemelt segítségével az iskola nem támogatta volna. És valjon a jótékonyág eme gyakorlatában nem Isten segítségét kell-e látunk, ki erőssé teszi a szegényt, mert gondokkal küzdő szegény iskolákat képrás tette folytonos jótékonyág győ a lisára? És valjon nem Isten áldása nyilatkozik-e meg abban, hogy midőn a százéves intézet kérés szavát fölemelte, mindig akadnak lelkes és nemes szívű pátfogók, kik az esdő szóra szívüket és erszényüket megnyitották és aduokztak a szegénységgel küzdő, de tehetséges és jó jellemű tanulók felsegítésére. Mi és az iskola csak bizománnyal voltunk és vagyunk azon jótékonyágnak, mit a jó Isten a jó és nemes szívűek által gyakoroltat iskoláinkban.

De mégis így keletkeztek lassacskán ösztöndíjalapjaink, segélyező forrásaink, jutalomdíjaink, melyekből ma 2500 koronát osztunk szét arra érdemes tanulóink között. Így keletkezett a tanulósg segélyezője, így erősödött és szervezkedett a közéletkező vagy közártás (alumnium, konviktum), melyekbe jutányos áron, félár, vagy egészen ingyen s fölvetetnek olyanok, kik kiváló tanulási képességet és jó jellemű maradtak, bár maguk erejéből iskoláikat alig folytathaták. Az alumnium előnyére gyakorolt s nu már sokszorosan megpanaszolt ugynevénelt supplicatio 1882—1902-ig 55,134 korona bevételt mutat s ezen husz év alatt volt 3427 alumnusunk, kik közül 2019 volt kedvezményes és 283 teljesen ingyenes. Ha most a tandíjban kedvezményt élvezőket, ösztöndíjasokat, segélyezetteket, jutalmazottakat egybevetjük s a rájuk fordított végösszeget nézzük, örömmel kell ismerünk, hogy a főgymnasium évenként csaknem visszadja — nagyobbára hitünk eselődnie — azt az összeget, melyet az egyházhívek gyűlekezetei által évi díjjal a főgymnasium segélyezésére beszovaltatnak. Valóssággal a jótékonyág kifogyhatlan olajos korszója volt száz éves iskolánk, mírel meggyőzne bennünket az évi értesítők kimutatása, ha ott a segélyezésre, kedvezményre, ingyenességre, jutalmazásra fordított összegetek figyelmünkre méltatnók.

És a szorosabban volt tanítási tervekben körülírt s törvényben kötelezőnek mondott tanulmányok művelés mellett és a segélyezés folytonos gondjái között is mindig gondot fordított iskolánk arra, hogy tehetségeikben egyénileg elágazó tanulói a sokoldalú önképzésre is alkalmat nyervén, egyéni hivatásuk jókori föl-

ismeréséhez és műveléséhez eljussanak. Az ifluság ezen ezelátos önművelődésének szószóli voltak: Skolka András, ki tanítványival botanikus kirándulásokat tartott s kívánta, hogy a tanuló természetrajzi tárgyakra vonatkozó megfigyeléseit általa készített rajzolatokban örökítse s magát ez által is alaposabb szemléletre kényszerítse. Így jart el a classicusok olvasásában Benka Ádám is, ki a kiváló tanulóknak saját kényveit osztotta szét s megkívánta, hogy az olvasottakról kivonatban, irásban számoljon is az, ki töle könyvet kapni akar. Így jart el Molitorisz Adolf, ki a latin betanult verseket ugyanazon versformában magyarra fordította, olyan kiválóbb tanítványival, kikről tudta, hogy némi utbaigazítás és serkentés mellett ere képesek. Vajda Péter nyelvművelő egyesületet szervezett nagyobb tanítványiból s vasárnaponként alkalmat adott önálló dolgozatok felolvasására, szavaltásra és bírálgatásra, hogy ezzel is szoktassa tanítványait a szabad előadásra és az iskolai betanult dolgok értelmes felhasználására. Petz Gyula, Lányi Gusztáv, Jankó János, Zsilinszky Mihály a rajzolás, a művészi festést próbáltatták és kedveltették meg hivatottabb tanítványiakkal, mikor csaknem ingyen különórákban tanították s ügyessítették az önként vállalkozókat. A zene tanítására Chovan Zsigmond, Hajdú László, Zvarinyi Lajos, Szendy György, Benka Pál, Varga József, Adami Rezső adtak bőven alkalmat olyanoknak, kik a művészet ezen ágazata iránt érdeklődtek. Összhangos éneklet, élő-nyelvek tanulása, gyorsírás nem volt s nincs is elzárva olyanok előtt, kik a tanulmányokat iskolai kötelezettségeik elhanyagolása nélkül tanulni képesek, sőt rendszeren maguk a tanárok Bloch, Plaesko, Moravcsik, Krajcsorics, Sulek, Sárkány, Saskó vállalkaj magukra e tárgyak tanítását, ha kellő számmal és idején jelentkeznek tanulni vállalkozók. E mellett a testi épség, erősödés, ügyesség mindig kellő gondozásban részesült e 100 éves intézetnél. Uszás, lürdés, esónakázás, játék, testgyakorlás, vívás, korecsolás, versenyfutás és a sportnak minden megengedhető neme élvezkedt óta fel volt és van karolva e százéves intézetben és soha se is mulia divatját Szarvason s mindig oly szakemberek vezették az ifjuságot, mint Dances Béla, Moeskónyi Agoston, Gotescha Alajos, Oláh Miklós, kikből az ifjuság örömmel és sikerrel tanult.

Nevelés tekintetében is betöltötte száz éves főgymnasiumunk kötelességet, bár itt látható sikerben eredményt mutatni a legnehezebb. Már e vidék és népelet vallássossága egyszerűsége, a józan közönség szerénysége szemérmessége úgy Mezőberényben, mint Szarvason oly egészen és természetes nevelői légkört képezett, mely az itt lakó ifjuságnak természetes, egyszerű, szerény, alázatos, istenféle szemérmes kifejlésére irányító befolyást gyakorolt mindenben. E mellett mintha százéves iskola és komoly munkájával, kötelességek teljesítését megkövetelő szigorával, husságtól és magyazástól ment őszinte és igaz itélgetésével emberséges és következetes legyelmzésével, szóval egész életrendszerével arra hatni törekedett, hogy letörje az ifjuságban a képzőgő elbiztosítást, kiírta e lóhaságot, elménisa a felkezeleti és nemzeti gyűlölséget, elejét vegye minden erkölcsi hanyatlásnak és tökéletlenségnek s nevelje az ifjuságot az ember eszméjének mértéke szerint úgy, amint a vallásunk előírta s romlatlan lelkiismeretünk parancsolja. És a gymnasium százéves életében minenek is olyan feltűnőbb ány- és szenyfoltok, melyek az ifjuság erkölcsi romlottságáról, eldurvulásáról és alajusdúsáról tanuskodnának. Sebeket gyógyítani, tévelygőket kijoznítani mindig volt erő és bátorság azokban, kik az iskola feladatait lelkiükön hordozták. Csak tartuk továbbra is tisztán a százéves iskola ezen erkölcsfejlesztő és nemesítő légkörét s bizonyosan nem fog a múlt miatt a jövő szégyent vallani.

Igy jutott el el kioktató lapasztalotok és lungományos irány medrében vezetve az ifjúságot száz éves lügymnasiumunk a század határkövéhez. Most az új század hajnalán 407 beírt tanulóval, 21 működő tanfőruval, a multhoz viszonyítva előnyösebb anyagi helyzetben a biztató remények lobogó zászlója alatt kezd meg életének második száz évét. Isten vezette az iskola hajóját békésebb vizekre s biztos röppartra.

A száz éves mult tényein és tapasztalatain lelken elmereng. Épülő templomát látok lelken előtt. A vallásos, hazafias, emberséges, erkölcsös közművelődésnek magasba emelkedő templomát.

Emelte e templomot a köznevelés ügye iránt érdeklődő protestans lelkesedés; áldozol száz éves oltárainál 70 apostoli lelkü tanfőru; taposta küszöbét 25.500 vallás-erkölcsi művelődésben üdvét kereső ifju. Ott áll a templom bejárata előtt az *istenféltelen, az emberszeretlet és hazaszeretlet* aranyban tüdőklő elmoshatatlan felirata. Ott áll a felirat magusan, hogy emberkez be ne moeskolhassa azt, mit a ezótudatos kegyele a kőbe bevéselt. És hallom közelből s távolból az egre szálló hymnus szavát, mely fohászbau egyesít mindnyájunkat:

„Hála neked mindenható, ki erőt adsz a mustárnagnak, hogy fáva növekedjék; hála neked szeretet Istene, ki erőssé tesz az erőtlen, hogy általa közhasznú dolgot végeztess javunkra és dicsőségedre; hála neked gondviselő Isten, ki a hit, remény, szeretet szent érzelmeiben egyesít az egymásra következő nemzedékek hívő-lőbbjait és hatalmasait, hogy egy ezéla törő munkásságuk által közhasznú, dicső és üdvös ezélokot szolgáljunk!

Kérünk o pillanatban: ezután is vezessed, segítsd és áldjad meg ezen most már százéves iskolánkat Te magad, ki semmiből világot teremtesz s ki előtt száz év anyyi, mint egy pillanat s kinek neve legyen most és örökre áldott! Amen.

Az élénk tetszéssel fogadott szép beszéd végeztével s a szűnni alig akaró tapsvihar esillapultával *Papszász Gyula* főiskolai tanár szavalt a el *Szabolcska Mihálynak* — ki hivatalos elfoglaltsága miatt nem jelenhetett meg — ez alkalomra írt alábbi költeményét.

Alkalmi költemény

— a szarvasi főiskola százéves ünnepére. —

Csodálatos ünnep ez áll ma;
Együtt a ház őrege, ifja,
Az Alma Mater kebelén...
Csak ő, — kit ünnepünk őregnek,
A jól lejárta százéve mellett:
Néz ánnitl arcczal felénk!

Mi koszorút fonunk fejére,
Hogy ezt a tisztes kort megérte.
S múltját dicsérfük; — Ő pedig
Szép fiatal lánynyá varázslit,
S ábrándozik szebb tavaszáruil,
Mi még csak most közelkezik!

Mi áldjuk, mint az évet ősszel,
S Ő most jár jegybe a jövővel.
Feje menyasszony-koszorús...
— Hajh, de bár száz év neki semmi:
Emleke mégis van ezernyi,
Vegyest mosolygó és borús!

Látta a nagy száradot végig,
Az álmatag hazát, a régilt...
Dal, ébresztő, ill is fakadt.
A „függetlenség hőse“ ill élt,
Sok „prózás költeménye“ ill kéll,
A körösparti fák alatt!

A szent csaták forgalagában:

Fiai is ott küzdtek bátran,
A Talpra magyar idején...
— Ebből maradt tán az az ihlet,
Mi később is, öröklő innel
Velünk jött szívünk reflektén!

Eszményt becsülni, honl szeretni,
Sohse tanuljon hőbben senki:
Mint a mi szüünk egykor ill!
— Édes lamírunk, édes álmat!
Sírotokban is legyen áldott
Állg a haló porotok is.

— És te virájl, szép Alma Mater,
Töltsd méltó ünnepeül a máit ei,
S holnap munkára fel megit!
Áttukára az Isten nevében,
S a hazaszeretlet nevében,
Az eddigi nyomok szerint!

Utána *Belenczézey Dezső*, a „Békésmegyei Közlöny“ szerkesztője s a szarvasi főiskolának egykori jeles növendéke szavalt a el, tetszéssel fogadott „Emlékezés“ cz. költeményét.

Majd *Szakáll Antal* VIII. osztályu tanuló, ügyes előadással szavalt a el *Zvaruiy Szilárd* osztályu társának sikerült alkalmi ódját.

Végül *Szekely Sándor*, szintén a szarvasi főiskolának egykori növendéke szavalt a el nagy érzéssel s szép előadással alábbi költeményét.

Ó d a.

Bontogatni lelken fénylő vitorlájat,
Keresni a múltak lobogóit virányát!...
Miházt, ami elszállt perczre újra betai,
Napsugarsz földöl boldogon megállni!...
Virágot szakítni harminthónap agrol,
Suttogó, bömbölő, mesemondó fakol,
S míg fejmed borul zóld ligetek anyja,
Álmodozni rolad -- elhunat világa!... .

Szabadság szelítlje bontd ki büszke szárnyad,
Feszítsd ki lobogó felér vitorlámat!
Lecsapok a tolvaj, menekülő múltra,
Kifosztom kieséből kalózkirály mődré!... .
— Ragyogó Ünnepsz, lantos istenasszony,
Mosolygó lelkenben új derűt fakasszon,
Gyöngé hár zenéjét varazsolj oróssá,
Rokon lelkek előtt kedves ismerőssé!... .

... Közszüntünk vén fakak, ódon régi termek!
Csüendes folyósid im újra betelnek...
Kiket seregától bocsatotól szárnyra,
Megjötték a fecsékek csapatosan szavlla!...
Ért d ő szavunkat, midőn hozzád szönlünk,
Élválás-sz-e minket hogy fiald vol unok?
— Gyorsan fut az idő, megével a munka,
Mi is alig-alig ismerünk magunkra!... .

Hála neked Isten! Van egy boldog napunk!
Néhány pillanatra újra ifjak vagyunk...
Feledjük a jelent, mely légt a porba,
Elhatjuk lelken a múltra gondolva...
Óladobjuk szívünk a virágos árba,
Lázás lelkesedés jatszai habfodrába,
Ügyis olyan kevést főlünk rák a joból...
— Pillanatnyi álmat ki venné rosz néven
Szegény álmodóit!... .

Százados idő az mely mögöttünk maradt,
S befutja a lelken egy rövid percz alatt!
Lehanyatló század, látjuk fényed, árnyad,
Körülöttünk mégis piros hajnal támad...
Felhőtlen égből mosolygó a földre,
Bízta a reményésg olajjga, zöltyje...
Ami kicsi volt van, nyomatlanul vész el,
Hogy is tudna győzni anyagi fényességgel!

Bontsuk ki a zászlót, lobogjon vidáman,
Gyűjtek alája sorra mindahányan!... .

Megfakult a selyme, de az eszme rajta,
Vigyűk Isten elő föld porába hajta...
Hogy a ki hatalmas, örök úr fölöttünk,
Állja meg e napot, melyre összejöttünk,
Fekete búbitat örömnök ne rontsa,
Csillogó emléket a szívünkbe oltsa!... .

Hosszú évek sorjín megfogyott a számnak,
Egész nagy temető maradt el utánunk!
— Világító fakya korán megszünt égni...
... Amott Jankó Janos, emido ünneplő!...
— De hiába nem volt mégsem ez a század!
Szemünkbe fany r gyog, nem llin kárpórat,
Bűszkén ma-hatunk sok jeles fára:
Jantýkra, s a költő Szabolcska Mihályra!... .

De ki tudná őket elszorolni néven,
Majd anyyi a számnak, mint csillag az égen!
Ragyogású, bírók messze elverődít,
Nem is a lúzárban, o-lakón végzédik!...
S mi b-oltagok vagyunk, hogy reánk is hárd!
Egy-egy parányi rész abból a sugáról,
R-ésik szívünk, dobogásba hozza,
S megcsóval a lelken értük imádkozva!

„Áldd meg Isten őket, tióndikő lelküket,
Hadd egy-k dicősdő nagygyá nemzötöllet!
S ezt az őreg fecséket, mely őket nevelte,
Töltsd be szelílen a szeretet felké!...
Hogy az a nemzedék, mely nyomukban támad,
Lecyen hozzád méltó bízottó század,
Tisztele ócsit, úgy tőjón előt,
Kész króni kások zenéjnek feléte!“

... Mi pedig egykoron, immár fészöl fírel,
Éljőnk megégyssze e helyre áldvel,
Tapságunk kiesőit egy halomba szögöl,
Múlt falöl emléket, sorra elgondoljuk!...
S mielőtt az őnyék előné örökre,
Le-szölünk újra e szerető küszöböl,
Egy monduk fölöte utolsó imáinkat!
Áldd meg Isten, áldd meg mi magyar hazánkat!

A nagy tetszéssel fogadott s élénk tapsal jutalmazott költemény elszavalása után a torna-esarnok karzatán előhelyezve volt vegyes dalkar énekelte el ifj. *Chován Zsigmondnak* „Hunnia mert mozog“ cz. szerzeményét s ezzel az ünnepély véget ért.

Az ünnepély végeztével a messze távolról egybegyűlt egykori tanítványok együttesen keresték fel *Benka Gyula* igazgatót, hogy hála-jukat s köszönetüket nyilvánítsák neki a nagy körültekintést s lakadatlan tövékenységet igényelt ünnepély sikerült rendezéséért.

Az ünnepi társas ebéd.

Délutáni egy óra közül már jócskán megett az Árpád szállodának a Garai testvérek által ez alkalomra esinosan felkészített nagy terme. A falak körül U alakban volt terítve, s a terem közepén volt öt asztal, összesen 200 személyre, mindannyi pazar elegánciával, jó izléssel díszítve. Az étlap a következő volt:

Leves: Szárnyas Ragúó velőgmöböz. Páczolt marlasólt. — Macacaroni, burgonya. Sültök: Liba, Pulyka, Borjű, compot és saláta. Tészta: Almás lepény, — sonkás koezka. Vegyes gyümölcs. Sajt, fehér bor, — szóda.

S az étlapot nagy figyelemmel tanulmányozó, legkényesebb izlésű gourmandok is a legnagyobb megelégedéssel és dicsőrettel szölottak az ebéd végén a Gurai testvérek izletes konyhájából, mert az ebéd valóban minden tekintetben minden kifogáson felül állt. Pont egy óra volt, midőn Pepi ráhuzta a Rákócziit s körül hordták a levost. A második fogás után emelkedett szólásra általános figyelem között.

Benka Gyula éltelve a királyt és családját.

Fábrý Sándor dr. alispán Békés-
vármegye közönsége nevében vis-
zatekintett arra az időre, mikor
még a megye ez egyetlen intézete
oly nagy mérvben terjesztette a
művelődést. A gymnasiumi bizott-
ság elnökségét, Haviár Dánielt él-
tette.

Haviár Dániel. El kell hártania
a rántalt előnyöket azokra, akik
ezt megérdemlik, a fentartó három
egyházmegejére. Élteti Veres, Pet-
rovics és Csepreghy espereseket.

Liska János. A gymnasium 100
éves emlékünnepe a busongó em-
lékezetnek és a vallásos ihlettség-
nek oly szép hangjait hallotta,
hogy szinte félve szólal fel. Di-
ceseri Fábrýnak a gymnasium iránti
mindentörő érdeklődését s egyut-
tal arra kéri, hogy az iskola iránti
szeretét továbbra is őrizze meg.
Éljen Békésvármegye közönsége
s annak alispánja. (Hosszan tartó
éljenzés.)

Sarlay János (egykori növendék,
Sarlay igazgató fia, államvasúti
főmérnök) a régi tanítványok ne-
vében élteti Benkát, Choyant és
Lányit, mint tanáraikat, mint apái-
kat, kik beljűk csepegtették a
kazaszereget. Kívánja, hogy a je-
lenlegi tanárok is oly hazafiakat
neveljenek, amilyeneket neveltek
a régiek.

Turgonyi Lajos mezővárosi ev. ref.
lelkész az iskola iránti őszinte
tisztelt és szeretetkészteli szözlásra.
Az ev. ref. főgymnasiumok és egy-
házak nevében éltette a testvér-
felekezet e kiváló intézetét.

Ptaicskó István élteti a felügyelő-
séget és a tanári kart.

Scholz Gyula. Élteti az Alma
Mater egykori s az ünnepélyen
megjelent növendékeit, a főiskola
fentartóit s a tanári kart.

Dr. Kicsmárik János orsz. képviselő
kívánja s azt hiszi kíván-
ják mindannyian, hogy egy nemes
esaládot, az intézet egyik alapító-
ját s mindenkorú istápolóját, a gróf
Bolza családát az Isten éltesse.
(Lelkes éljenzés.)

Petrovics Soma esperes felemlítve
azt, hogy Szentos város jelenlegi
első tisztviselői mind a szarvasi
főgymnasium növendékei voltak;
kívánja, hogy az intézet továbbra
is virat, csemet, floreat.

A sürgönyök.

Liska János felolvasta mintegy 50
sürgönyt. A sürgönyök felolvasása
közben egy kis incidens is történt

Német sürgöny.

Ugyanis egy magyar földön lé-
tező gymnasium a szászsebesi, arra
a meggondolatlan és rendkívül fel-
háborító impertinentiára vetemedt,
hogy üdvözlő sürgönyét né-
met nyelven fogalmazta. Lehetetlen
híven leírni azt az óriási zajt és
felháborodást, mely azután kelet-
kezett, hogy Liska a sürgönyt fel-
olvasta. Mindenfelől abuzog, bot-
rány, skandalum, hogy Magyaror-
szágon ilyesmi megtörténhet. A

zaj csak akkor csillapodott le, mi-
dön Liska a sürgönyt magyar-
nyelvre lefordította.

Benka Gyula felolvasta Zsilinszky
Mihály és Sárkány püspök leve-
leit, melyben elmaradásukat ki-
mentik.

Veres József kívánja, hogy az
intézet jelenlegi növéndékei jobb
diákok legyenek, mint ők voltak.

Haviár Dániel főispánunkról em-
lékszik meg ki erős meghülés
miatt nem vehet részt az ünnepé-
lyen. Indítványozza, hogy a vall.
és közokt. minisztert, az állam-
titkárt és a főispánt az ünneplők
táviratilag üdvözlőjék. (Helyes él-
jen felkiáltások. A táviratokat
elküldik.)

Keviczky László élteti a mai ün-
nep szószólóit, Isten áldását kéri
az intézetre, s azokra, kik ott ma
vezetik az ifjuságot.

Nagy Jenő élteti Oláh Miklóst,
Nyíri Lajos a tanári kart. Náná-
sy Géza élékli a „Némuljon el a
hegedű” kezdetű dalt.

Szlovák Pál dr. erélyes szavak-
ban kel ki a szászsebesi gym-
nasium német nyelvű távirata
ellen s nevezett intézet előadását
rosszolja.

Fábrý Sándor dr. kéri, hogy
a közönség az Isten áld meg a
magyart” éléklésével fejezte be
a ünnepi ebédet.

A közönség délután négy óraker
a Hymnus éléklésével ért véget.

A táncmulatság.

Este 8 óraker táncmulatság
volt az Árpád szálloda nagytermé-
ben. A hatalmas, díszes terem
zsefolásig megtelt. A táncz ke-
zete előtt Nánásy Géza dalokat
énekel s Gabányinak „krakéler”
monológját adta elő. A közönség
általános tetszése mellett. Ezután
megkezdődött a táncz, mely csak
a késő hajnali órákban ért véget.
Az első négyest két toloncban
összesen 100 pár tánczolta.

Ezzel asztán vége volt az em-
lék ünnepélynek, mely minden
tekintetben fényesen sikerülvén
díszere vált az ünneplő intézetnek
a nagy közönségnek dicséretére
s rendezőknek, a tanári karnak
s első sorban az azt tervező Benka
Gyula igazgatónak.

Ezzel aztán vége volt az emlék-
ünnepélynek, mely minden tekint-
tetben fényesen sikerülvén, dí-
szere vált az ünneplő intézetnek
a nagy közönségnek dicséretére
s rendezőknek, a tanári karnak s
első sorban az azt tervező Benka
Gyula igazgatónak.

HIREK.

— Békésvármegyét a Mátyás-szobor le-
leplezési ünnepélyére Lukács György dr.
főispán, Fábrý Sándor dr., Bekézzy Géza
és Zólyti János képviselték.

A szarvasi ág. h. ev. főgymnasium szá-
z éves ünnepélye templomban és iskolában

lefolyt a közönség rokonszerves részvétele
mellett és jelenlétében mindazoknak, kik
akár a szépen sikerült éneklésben, akár
fogataik rendelkezésre boesátásában, akár
verdegeink szives ellátásában a rendezőség
fölkérése folytán kegyesek voltak az isko-
lának szivességet teljesíteni, fogadja ezuttal
is a rendezőség köszönetét.

— Halalozás. Egy ifjú élet s az ahhoz
fűzött szép remény esett áldozatul ismét —
a halálnak. Holéczy Jenni még csak 25
tavaszt látott, de számára a kikelet nem
fog többé pompázni, a halál hideg keze
szemét örökre le fogta. — Egy ifjú életet
vitt a sirba, a legszebb — álmakat, ábrán-
dokat tépte össze, a boldogság küszöbéről
szóllítván magához. — Fáj látni a pusztu-
lást az enyészetet; átérezzük a hozzá tar-
tozók fájdalomát s aki ezt így akarta ezt
így rendelte, azt kérjük, adjon az elköl-
tözöttnek örök nyugalmat, hozzátartozó
fájdalmára pedig enyhülést.

— Tanítói gyűlés. A szarvasi helyi tanító-
egyesület október 20-án d. e. 10 óraker,
a szarvasi ipariskola III. osztályu tantermé-
ben rendkívüli közgyűlést és értekezletet
tart.

— Novemberi esküdttek. Novák Kamill
kir. törvényszáki elnök elnökléte alatt va-
sárnap sorsolta ki a törvényszéken össze-
hívott bizottság a jövő hó folyamán szolgá-
latot teljesítő esküdtteket kiknek előre-
láthatólag lényegesen kevesebb ügyben
kell majd ítéletet mondaniok, mint a ju-
niusi ülésnapokban szereplő esküdttek-
nek. Eddin mindössze négy ügy van any-
nyira előkészítve, hogy tárgyalás tüzhető
ki bennük. Novemberben a szarvasi járás-
ból a következők sorsoltattak ki:

Szarvasiól: Fischbein Soma dr. ügyvéd.
Ocsárdról: Józsa Imre birtokos.

— Jegyzők gyűlése. Békésvármegye köz-
ségjegyzői egyesülete Szegehalmon, a köz-
ségháza közgyűlési termében f. évi novem-
ber hó 9-ik napján délután 4 óraker évi
rendes közgyűlést tart.

— A novemberi esküdttszék tárgyalások.
A novemberi ülészakban négy ügy kerül
az esküdttek elbírálása alá. A gyilkosság-
gal vádolt Péntes Imre, a szándékos em-
berölés büntetével vádolt Csik György,
gyilkosság büntetéknek kísérlete miatt vad
alá helyezett Dána József és szándékos
emberölés büntetéknek kísérlete miatt vad-
vádolt Huszár Mikály ügye.

Szerkesztői üzenetek.

— Névtelen levelekre nem válaszolunk. —

Rózsabimbó. A „Rózsabimbó és a mélt” cz. kuplé
azon szövege, melyet Bugyis Andoré a szarvasi nő-
egylet korona-ostályán énekel, így hangzik:

Napleletek királya
Szomóú, mert a lány,
Gyönyörű szép királylány
Mosolyát elvetsztele
És azota szép szemé
Könnyben ázik, rózsás arcza halvány.
Mond a király: mind étem
Jújön ifjú és a tén
S ki megszerzi binyom mosolyát,
Lagyon gazdag vagy szegény,
Lányom neki adom én
S riasdást koronám lesz a fején.

(És jött a hírséget, irástudik hosszú-sora,
Csak nem kívül meg a királylány bájos mosolya,
Jött azóta még sok leveute, ih, mind ostoba,
Egy sem találta meg a lány mosolyát soha.)

Am végül jött egy szegény,
Hej, te szép pusztolagény,
Arcza lizban, szene lúz,
S szült bátran: Szép királylány,
Bár meghalok ezért lán,
Kimondom: Szeretlek, királyi szűz.
Nem eselget koronád,
Nem csábit kincs, gazdagiság,
Csak egyedül te légy az enyém,
Mert forrón szeretlek én
A szegény pisztolagény.
Gyönyörű szép királylány, szeretlek én.

(Milyen elpirult a királylány halvány arcza,
S ahi! Édes mosolyra nyíltot piaci piros ajka,
Ifjú került meg a szép királylány bájos mo-
solya,
És azota nem is vészett el többé soha.)

Köszönetnyilvánítás.

Mivel barátaink, ismerőseink száma igen nagy, lehetetlen mindnyájuknak személyesen köszönetet mondannunk azon jólés részvételükért, melylyel szeretett édes jó gyermekünk és felejtethetlen drága nővérünk elhunytá alkalmával mély s ki-mondhatatlan nagy fájdalomukat enyhíteni igyekeztek, legalább így mondunk pár szóval köszönetet.

Hálás köszönet nektek ifjú leány és és asszony barátaink, kik úgy szeretléttek őt a nemeslelkű, jó szívű leányt s mégis ily ifjan kellett eltávoznia a mi szerető körünkből. — Bánatunkat kissé enyhíteni fogja az a tudat, hogy a drága elhunyt halála Nektek is fáj és örökre be van jósága s iránta való szeretete szívetekbe vésvé.

Isten fizesse ezt vissza Nektek!

Köszönet Önöknek kedves ismerőseink, kik mint idegenből nem régen közzéjük letelpültekkel, osztottak nagy fájdalomkuban s így igyekeztek enyhíteni azt!

A Mindenható áldja meg Önöket jószágkért!

A Holéy-család.

Kádfürdők.

A n. é. közönségnek ezennel tudomásra hozzuk, hogy Szállodánkban a rendszer értezi fürdön kívül törpefenyő kivonattal is kapható fürdő, mely utóbbi erőitőleg hat a szervezetre és kitűnő hatású a csúszos és köszvényes bántalmaknál.

40 I. 2—1

Teljes tisztelettel

Garai Testvérek.

200 kor. annak, ki nem nevet! 200

Nagy családi nevető-estéyrt tart f. hó 21-én,

hol, megmondja a falragasz

Moretti és neje társulata. Az egész continens legfinomab, legügyesebb imitatív, mimikus, karikatúr, hasbeszélő, humoristikus és angol szívművész

Hildebrandt Euginia,

original Angolországból, legszebb és legügyesebb művész, az 6 fekete kabinetjében, a jelenkor verseny nélküli búvésznoje.

Sautertig József, a mimikus, vagy kilenezzenkilenez arcu ember, kinek fél arca sir, a másik fele nevet.

Jegyek előre válthatók az Árpád szállodában, kedden reggel 8—12-ig és d. u. 2—5 óráig.

Hely árak: Első sor 1 kor., a többi sor 60 fill. Földönti álló 50 fill. Karzat 30 fill.

Eladó ház.

Blank Ántalnak, Szarvason, Kossuth-utca 523. szám alatti

sarok-háza

eladó.

Érdeklődők értekezhetnek a tulajdonossal.

30. 1—3

ÉRTESESÍTÉS.

Van szerencsém a m. t. közönség b. tudomására hozni, hogy **üzletemet megnagyobbítva**, eddigi üzletem mellett

kész ruharaktárt

rendeztem be. Állandóan nagy raktárt tartok úgy férf- és gyermekruhákban, mint-női confectióban.

Egyben ajánlom az őszi időnyre

úri és női divatárú üzletemet,

ahol az összes ezikkék, mint úri-, női- és gyermekezigők, feshernemiék, keztyűk, csipkék, szalagok, kalapok, esőerrők stb a legfinomabb minőségben, legolesőbb árban beszerezhetők.

A t. közönség szíves pártfogását kérve, vagyok

kiváló tisztelettel

Ungár Jónás.

3—3 I. 35.

Fürdő és vízvezeték berendezések.**Üzlet-megnyitás!**

Van szerencsém a n. é. közönség szíves tudomására hozni, miszerint Szarvason, a **Deák Ferencz-utca 556. sz. a.** (Baginyi-féle házban, a Szarvasi Hitelbankkal szemben) törvényszékiileg bejegyzett cégem alatt, egy új, a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

BÁDOGOS ÜZLETET

nyitottam. Raktáron tartok mindennemű konyhafelszerelési ezikkéket, díszedényeket horgonyréz és más fémekből. Elvállalok bármennemű bádogos munkát u. m. torony- és tetőfedések, csatornák, vízgyűjtő-katlanok, tetőablakok, vázák és esücsök egyszerű és díszes kivitelben. Ezenkívül elvállalok vízvezeték és fürdőberendezéseket, szagtalan closet felszerelését,

Aeetylen berendezéseket.

Pontos és gyors munka. Jutányos árak. Mérték és rajz szerinti megrendelések pontos kiviteléért szavatolok. És minden e szakmába vágó munka és javítás elfogadtatik.

Egyben van szerencsém értesíteni a n. é. közönséget, miként Kerekes Mihály b.-csabai cserépkályha-készítőnek lerakata van üzletemben, hol is az érdeklődők azt megtekinthetik s esetleges megrendeléseket, kályhajavítását, átrakását és tisztítását is elfogadom.

Becses pártfogásukat kéri alázatos szolgáljuk:

FORSTER KÁROLY^{né.}

14—3 I. 34.

Cserépkályha raktár.

Épület- és díszmű-árúk.

Aeetylen felszerelések.

**Olcsó és
mégis jó
KŐSZÉN és
TÜZI-FA.**

38

Hirdetmény.
Erdőim kőszénbányáim nincsenek, különvonatok sem szállítják részemre a tüzi-fát és kőszént, mégis azon helyzetben vagyok, hogy Szarvason, Kossuth-utca 490. sz. alatti tüzi-fa és kőszéntelepemről fűtő és kovács-szenet, valamint száraz és egőszerű tüzi-fát jutányosabban szállítok, mint bárki más Szarvason. — Tüzi-fát megrendelés szerinti nagyságra fűrészelve és aprítva is szállítok. — Egyben tudatom a n. é. közönséggel, hogy Piacz-téri üzletemben friss kassai virsli állandóan kapható. Tisztelettel
PIETENIK JÓZSEF, kőveskovács.

DOLESCH JÓZSEF 1075.
SZ. HAZÁNÁL KÉT SZOBA
MACÁNOS URAK RÉSZÉRE
..... KIADÓ. ....

ÁRJEGYZÉK

POPJÁK GYÖRGY tüzifa- és szénüzletéből Szarvason,

(Jókai Mór-utca 1254-55. számok alatt, a piacztér mellett).

Tüzifa.

Korona fill.

Bükk-, vagy cser-, hasábos fa vagononként Szarvas állomásnál 10,000 kgr.	144	—
Kővezeivám és vagonból kirakás külön	4	—
Házhoz szállítás és összerakás külön	8	—
Felvágyva, hazaszállítva 100 kgr.	2	—
Egyszerre 5 métermázsa vételnél	1	80
Meterenként össze rakva és hazaszállítva	13	—

Kőszén.

Rendeiő címére feladva, házhoz szállítva 10,000 kg.

Porosz max Grube, legprimább darabos- vagy koczka-szén	360	—
Porosz szalon, darabos- vagy koczka-szén	320	—
Petrozsényi darabos- vagy koczka-szén	260	—
Salgótarjáni tömör-szén	220	—
Vulkán legjobb hazai darabos vagy koczka-szén	270	—
Tatai tömör-szén	235	—
Légszesz-kocsz prima	410	—
Tatai brikett (legjobb) szalon szén	250	—

Raktáron levő szenek árai hazaszállítva és portmentesen átrostálva.

Porosz max 100 kgr.	3	80
Porosz szalon szén 100 kgr.	3	60
Vulkán szén 100 kgr.	3	20
Petrozsényi 100 kgr.	3	—
Salgótarjáni 100 kgr.	2	60
Légszesz kocsz-szén 100 kgr.	4	40
Tatai brikett 100 kgr.	2	90

Videki vevőnek, a menyiben a szállítást nem kívánja, mindon szén 20 fillérrel olcsóbb 100 kilogrammonként.

Építkezés.

Mész, égetett, darabos, híres talasinezi	3	60
Mész, égetett, (más bányákból) jó darabos, 100 kgr.	3	20
Portland cement (állandóan friss) 100 kgr.	7	—
Román cement 100 kgr.	3	20
Éles homok, vékánként	—	30
Elszigetelő-lemez 5 ^m a erős	1	—
Nedves falaknak szárazzá tétele saját tapasztalat alapján aszfalttal ☐ méterenként	—	50

Nagyobb megrendelésnél megfelelő árengedmény.

Ipari cikkek.

Kovács-szén osztrati 100 kgr.	4	—
Faszén 100 kgr.	6	—
Karbolincum 100 kgr.	24	—
Szőlőkarókat (tölgyfából) jutányos áron szállítok.		

T. vevő közönség nagybecsű megrendelését kéri

POPJÁK GYÖRGY.

Diszes szemfödelek s érzekoporsók.

Marosi Pál

épület- és butor-asztalos
temetkezési intézete

SZARVASON 1571. sz. alatt,
Kossuth- és Hunyadi-u. sarkán
[Konstantinovics-féle ház].

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy évek óta fennálló
épület- és bútorműhelyemet, ércz- és fakoporsó raktáramat

újlag berendeztem s minden iparkodásom odairányul, hogy a n. é. közönségnek e nemű gyártmányokkal, u. m. **a legkitűnőbb anyagból készült ércz-, tölgy- és fenyőfa-koporsókat**, továbbá szemfödelt, matracz-párnát, természetes és csinált virágokból készült **koszorúkat**, feliratos szalagokkal, a lehető legnagyobb választékban tetemesen leszállított árak mellett szolgálhatok.

Elvállalok minden rendű és rangu temetések rendezését a legdízesebbtől a legegyszerűbbig — fakoporsók 2 koronától s ércz-koporsók 68 koronától feljebb — kivonra díszes gyászkocsival, szobabehuzzattal, gyászlobogó, díszes ravataltakarók, gyertyatartók és fátylakkal, azonkívül sírfeldíszítést, hullaszállítást vidékre és viszont, szóval minden e téren előforduló megrendeléseket a legpontosabban és legjutányosabban eszközölök.

Gyászjelentések nyomtatását és szétküldését is eszközölöm.

Mély tisztelettel

MAROSI PÁL épület- és butor-asztalos
SZARVASON.

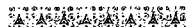
20-11 L. 11.

Sírkoszorúk és szalagok.

DOLESCH JOZSEF

.Belicey-út. könyvnyomdája .Szarvason.

Hibátlan munka!

ELVÁLLALOK
A KÖNYVNYOMDÁSZATBAN
ELŐFORDULÓ
MINDENFÉLE MUNKÁKAT.

..Báli meghívók ..
..Tánczrendek ..
..Névjegyek ..
..Levélpapírok ..
..Borítékok ..
..Gyászjelentések ..
..Körlevelek ..
..Számlák ..
..Jegyzékek ..
..Részvények ..
..Évi jelentések ..

Olcsó árak!

Van szerencsém a n. é. közönség b. figyelmébe ajánlani a modern kor igényeinek teljesen megfelelő, a legújabb irányzatú betűkkel és gépekkel dúsán felszerelt

KÖNYVNYOMDÁMAT.

Mely körülménynél fogva vállalkozok minden a könyvnyomdászati előforduló munkák izléses, gyors és pontos elkészítésére a legjutányosabb árak mellett.

o o Beeszes megrendeléseiket kérve, tisztelettel DOLESCH JOZSEF.

Izléses kiállítás!

NYOMDÁM
TÖBBSZÍNBEI MUNKÁK
NYOMTATÁSÁRA
DÚSAN VAN BERENDEZVE.

..Díszművek ..
..Könyvek ..
..Arjegyzékek ..
..Naptárak ..
..Ujságok ..
..Alapszabályok ..
..Röpiratok ..
..Szinlapok ..
..Bárczák ..
..Falragaszok ..
..Táblázatok ..

Jó anyag!